

શ્રી માંસમદિરાનો કુપ્રભાવ

રામચરિતમાનસ કેવળ રામકથા જ નથી, તે આપણને જીવન જીવવાની કળા પણ શીખવે છે? તે શીખવે છે કે માનવજીવન કેવું હોવું જોઈએ? માનવીના આચાર-વિચાર-વ્યવહાર કેવા હોવા જોઈએ? લંકાકાંડનો એક પ્રેરક પ્રસંગ છે, છે તો ટૂંકકડો કિંતુ તેમાં સમાયેલો છે વિરાટ સંદેશ.

રામરાવણનું યુદ્ધ શરૂ થઈ ચૂક્યું છે.

રાવણ પક્ષે- એક પછી એક તેના પુત્રો અને વીર યોદ્ધાઓ વીરગતિ પામ્યા ત્યારે કુંભકર્ણને જગાડવાનો વારો આવ્યો. અનેક પ્રયત્નો પછી કુંભકર્ણ જાગ્યો. પોતાને કેમ જગાડવામાં આવ્યો તે સમગ્ર ઘટના રાવણના મુખે સાંભળતાં તેને આશ્ચર્ય થયું. સીતાહરણની ઘટના સાંભળી તેને દુઃખ થયું. તે વિચારવા લાગ્યો કે રાવણની મતિ ફરી ગઈ છે કે શું? તે પાગલ થઈ ગયો લાગે છે. અન્યથા સાક્ષાત જગદંબા સીતાજીનું હરણ કરવાની હિંમત તે શી રીતે કરી શકે? તેણે રાવણને ફટકારતાં કહ્યું- “જગતજનની જાનકીને હરી લાવીને તું તારું કલ્યાણ ઈચ્છે છે? તે મને અત્યારે કેમ જગાડ્યો? જો સીતાજીનું હરણ કરવા પહેલાં મને જગાડ્યો હોત તો મેં તને તેમ કરતાં અટકાવ્યો હોત! ભાઈ! હજી પણ મોડું નથી થયું! અભિમાનનો ત્યાગ કર અને શ્રીરામને શરણે જા! તેમનું ભજન કર! તેમાં જ તારું અને સમગ્ર લંકાનું કલ્યાણ છે. રાવણ! જરા વિચાર કર. જે તારા પુત્ર અક્ષયને મારી શકે, મેઘનાદને હંફાવી શકે,

લંકાદહન કરી શકે એવા મહાશક્તિશાળી હનુમાનજી જેના સેવક હોય એવા શ્રીરામ શું એક સાધારણ મનુષ્ય હોઈ શકે? શિવ, બ્રહ્મા વગેરે દેવો પણ જેમના સેવક છે એવા પરમદેવનો તું શત્રુ બની બેઠો? તેમનો વિરોધ કરીને તેમને શત્રુ માનીને તેં યોગ્ય નથી કર્યું. મારું માન અને શ્રીરામનું ભજન કર!”

રાવણ વિચાર

એટલે એની બુદ્ધિ શુદ્ધ છે. એટલે તેના આવા સાત્ત્વિક વિચારો આવે છે. જરા માંસમદિરાનો નાસ્તો કરશેને એટલે તેની બુદ્ધિ મલિન થશે, ભ્રષ્ટ બનશે અને એ જ કુંભકર્ણ પેલા તપસ્વીની વિરુદ્ધ ઊભો રહેશે.

રાવણે તરત જ તેને ઘડાઓ ભરી ભરીને મદિરાપાન કરાવ્યું અને તગારા ભરી ભરીને પાડાનું માંસ ખવડાવ્યું! મદિરાપાન કરીને અને માંસને પેટમાં પધરાવીને સિંહગર્જન કરતો કુંભકર્ણ રણભૂમિ તરફ ચાલી ગયો. માંસમદિરા પેટમાં પડતાં જ તેની મતિ મલિન બની ગઈ!

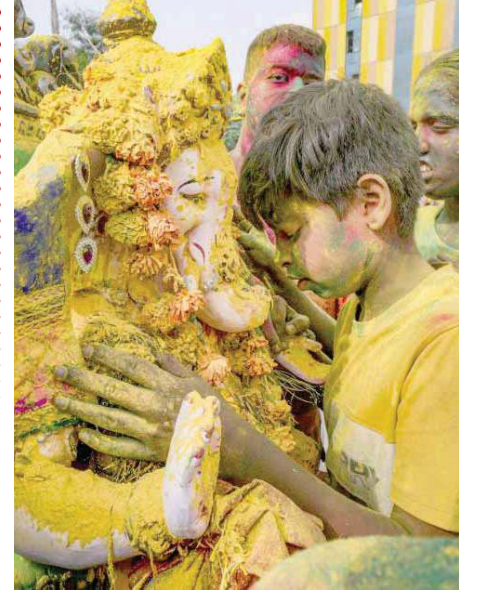
થોડી ક્ષણ પહેલાંનો સાત્ત્વિક વિચાર ધરાવતો કુંભકર્ણ મદિરાના કુપ્રભાવને કારણે વિવેક ગુમાવી

થોડી ક્ષણ પહેલાંનો સાત્ત્વિક વિચાર ધરાવતો કુંભકર્ણ મદિરાના કુપ્રભાવને કારણે વિવેક ગુમાવી બેઠો અને રામ સાથે લડવા તૈયાર થઈ ગયો!

બેઠો અને રામ સાથે લડવા તૈયાર થઈ ગયો! માંસાહાર કરવો અને મદિરાપાન કરવું એ તો આજે કેશન બની ગઈ છે.

દિવસે દિવસે વધુ ને વધુ યુવાનો તેના શિકાર બનતા જાય છે. ત્યારે રામાયણનો આ ટૂંકકડો પ્રેરક પ્રસંગ વિરાટ સંદેશ આપીને યુવાવર્ગને સાવધાન કરી રહ્યો છે- જો તમે અભક્ષ્ય પદાર્થનું સેવન કરશો તો તમારી બુદ્ધિ મલિન બનશે, ભ્રષ્ટ બનશે અને તમે યોગ્યઅયોગ્યનો વિવેક ગુમાવશો.

- બિપિન પટેલ

સપ્તાહનાં વ્રત-તહેવારો
તા. ૧ થી તા. ૭ સપ્ટેમ્બર-૨૦૨૫

શનિવારે ચંદ્રગ્રહણ ભારતમાં દેખાશે

તા. ૧ સોમવાર

ભાદરવા સુદ નોમ ભાગવત સપ્તાહ,
જયેષ્ઠ ગૌરીપૂજા, રામદેવપીરના નવરાત્ર
પુરા, અદ્વૈત નવમી, હાઉ જયંતી

તા. ૨ મંગળવાર

ભાદરવા સુદ દશમ, શ્રીમુચિયા સ્વામી
જયંતી, ગૌરી વિસર્જન

તા. ૩ બુધવાર

ભાદરવા સુદ એકાદશી પરિવર્તિની
એકાદસી, કમળકાકડી, ચારભૂજનાયજ્ઞ
મેળો, રાજસ્થાન

તા. ૪ ગુરુવાર

ભાદરવા સુદ બારસ, વામન જયંતી,
ભુવનેશ્વર જયંતી ગુલાબરાવ મહારાજ
પુણ્યતિથિ, અમરાવતી

તા. ૫ શુક્રવાર

ભાદરવા સુદ તેરસ ગોત્રિ, રાત્રી
વ્રત શરૂ, શિક્ષક દિન, ઇદમિલાદ (બારાબફત) મુન પ્રદોષ ઓણમ, શ્રી
ગોવિંદ પ્રભુ જયંતી

તા. ૬ શનિવાર

ભાદરવા સુદ ચૌદશ, અનંત ચૌદશ, શ્રી
ગણેશ વિસર્જન, પંચક પ્રારંભ, 11-12
કલાકથી દિગંબર જૈન પચુર્ષણ મહાપર્વ
સમાપ્ત

તા. ૭ રવિવાર

ભાદરવા સુદ પુનમ વ્રતની પૂનમ ભાગવત
સપ્તાહ, સંન્યાસીઓના ચાતુમાર્સ પુરા,
ગૌત્રી સત્રી વ્રત સમાપ્ત, અંબાજીનો મેળો
ખગાસ ચંદ્રગ્રહણ ભારતમાં દેખાશે

જેને સંતોષ નથી એ સુખી નથી

સુખ અને સંતોષ સાથે જ રહે છે, જ્યાં સંતોષ છે, ત્યાં જ સુખ વસે છે. સુખની શોધ એ નિર્વર્થક દોટ છે. મૃગની દૃટીમાં કસ્તુરી હોય છે. એની સુગંધ સતત આવતી હોય છે. એ સુગંધ શોધવા મૃગ આમતેમ ભટકે છે પણ એને ખબર નથી એ કસ્તુરી તો એની પાસે જ છે. સુખનું પણ કંઈક આવું જ છે.

ચીનની એક સરસ વાત યાદ આવે છે. કેટલાક સૈનિકો યુદ્ધ પછી પ્રવાસે નીકળ્યા હતા. ફરતા ફરતા ગાઢ જંગલમાં રાત પડી ગઈ એટલે એક નાળા પાસે રોકાવાનું નક્કી કર્યું. બધા ત્યાં જ સૂઈ ગયા.

એક સૈનિકને રાતે સ્વપ્ન આવ્યું - અર્ધજાગૃત અવસ્થામાં કોઈએ સંકેત આપ્યો કે, આ નાળા પાસે પડેલા પથ્થરોમાંથી એક મુઠ્ઠી પથ્થર ઉઠાવીને લઈ જજો, કામ લાગશે.

સવાર થતાં એણે આ વાત બીજા સૈનિકોને કરી.

જ્યાં સંતોષ છે ત્યાં સુખ છે. બધું હોવા છતાં જે નથી એની ચિંતા કરતા રહે એ ક્યાંથી સુખી થાય? નથી એની ચિંતા છોડો, જે છે તેને માણો એ જ સાચું સુખ છે

બધા તેને ગાંડો ગણી હસવા લાગ્યા. આવું તે કંઈ હોય, આ પથરા આપણને શું કામ લાગે? આ તો તારો ભ્રમ છે એમ બધા કહેવા લાગ્યા. તેમ છતાં પેલા સૈનિકને થયું કે, ભ્રમ હોય કે ગમે તે પણ એક મુઠ્ઠી પથ્થર લેવાનો સંકેત છે એટલે હું તો લઈ જઈશ. એણે એ પથ્થરો લઈ ચેલામાં નાખ્યા અને ચાલવા માંડ્યું. બધા આગળ ગયા.

ત્યાં બપોર થતાં બીજા સ્થળે ભોજન માટે રોકાયા, સાથે લાવેલી સામગ્રીમાંથી ભોજન બનાવી બધાંએ

પાકું પછી પેલાએ તેના ચેલામાં હાથ નાખ્યો તો પેલા પથ્થરોની જગ્યાએ એ હીરા હતા. એણે ફરીથી જોયું કે મારી આંખો તો જૂઠી નથી ને? પણ એ ચમકતા હીરા જ હતા.

બીજા સૈનિકોને આ વાત કરી તો એ સૈનિકો પેલા નાળા તરફ દોડી ગયા, ત્યાં જઈ જોયું તો કોઈ નાળું ન હતું કે પથ્થરો ન હતા. એ નિરાશ થઈ પાછા વળ્યા. પેલો સૈનિક હીરા લઈ પોતાના ગામ ગયો અને એ વેચી ભારે પૈસાદાર થઈ ગયો, પછી એને થયું કે, મેં ભૂલ કરી એક જ મુઠ્ઠી પથ્થર લઈ આવ્યો, વધારે લઈ આવ્યો હોત તો સારું થાત અને એ વિચારે એ દુઃખી રહેવા લાગ્યો. એમ કરતાં એ ગંભીર બીમારીમાં સપડાયો. જ્યારે બીજા સૈનિકોને

કંઈ ન મળતા જતા રહ્યા અને આખી વાત ભૂલી ગયા. એ બધા સુખી રહ્યા. સુખનું રહસ્ય પણ આ જ છે. જ્યાં સંતોષ છે ત્યાં સુખ છે.

બધું હોવા છતાં જે નથી એની ચિંતા કરતા રહે એ ક્યાંથી સુખી થાય? નથી એની ચિંતા છોડો, જે છે તેને માણો એ જ સાચું સુખ છે. જે મળ્યું છે એ તમારા નસીબે મળ્યું છે, તમારા પુરુષાર્થનું, કર્મનું ફળ છે.

એમ સમજી થોડામાં ઘણું માનીને જે જીવે એ ખરો સુખી છે. બાકી નથી એની ચિંતા કરે એ તો કાયમ દુઃખી જ રહેવાનો. વળી નથીની ચિંતામાં તમે તમારી પાસે જે છે એને પણ માણી શકતા નથી. એનાથી મોટો કમભાગી કોણ હોઈ શકે?

અજવાળાં

દુર્ગેશ ઉપાધ્યાય